

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Carl Öberg

Att tämja besittningsbegreppet

Det sakrättsliga sisyfosarbetet angående en sakrättsligt allmängiltig definition av
besittningsbegreppet

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Niklas Arvidsson

Termin: VT 2014

Innehållsförteckning

Summary	3
Sammanfattning	4
1. Inledning	5
1.2 <i>Bakgrund</i>	5
1.2 <i>Problemformulering</i>	5
1.3 <i>Syfte</i>	6
1.4 <i>Metod</i>	6
1.5 <i>Material</i>	6
1.6 <i>Forskningsläge</i>	6
1.7 <i>Disposition</i>	7
1.8 <i>Avgränsningar</i>	7
2. Besittningsbegreppets sakrättsliga funktion	7
2.1 <i>Inledning</i>	7
2.2 <i>Besittningsbegreppets två sidor</i>	9
2.3 <i>Besittningsdistinktioner</i>	10
2.3.1 <i>Omedelbar – medelbar besittning</i>	11
2.3.2 <i>Självständig – osjälvständig besittning</i>	13
2.3.3 <i>Ensambesittning – sambesittning</i>	14
2.4 <i>Besittningsbegreppet i praxis</i>	15
2.4.1 <i>NJA 2008 s 684</i>	16
2.4.2 <i>NJA 2009 s 889</i>	17
2.4.3 <i>NJA 2011 s 524</i>	18
3. Analys, diskussion och slutsatser	20
Käll- och litteraturförteckning	23
<i>Källor</i>	23
<i>Rättsfall</i>	23
<i>Litteratur</i>	23
<i>Elektroniska källor</i>	23

Summary

The concept of possession is and has long been a central concept of the Swedish property law. Being a crucial and important concept, it has none the less never been fully defined by Swedish law. Possession is an important element of property law; being in possession of personal property means one is presumed to own the property or, at least, use the property. This becomes obvious when one looks at three of the most typical situations found in Swedish property law: selling the same property to more than one person, wrongful sales where the buying part is in good faith, and protection against third party creditors. The concept can be split into two parts, one actual part and one legal part. The actual part takes note of the subject's physical relationship with the object and the subject's authority over the object produced by this relationship. The legal part deals with the more abstract and legal relations, both between the subject and the object, but also between several subjects. The concept of possession can be split into three pairs of distinctions, which describes the different ways subjects can possess personal property. All of this is discussed in the Swedish doctrine and case precedents, and has been discussed for a very long time. The questions the author of this paper aims to answer is, firstly, whether or not one single definition is needed and, secondly, how such a definition would look. The conclusion was made that one universal definition possibly could compromise the flexibility of the concept, but that additional investigations regarding defining parts of the concept could prove effective. At the end of the paper the reader will find the authors own attempt at defining one of the distinction pairs, the distinction between direct and indirect possession. This particular pair was best deemed by the author to reflect both the actual and the legal part of the concept of possession.

Sammanfattning

Besittningsbegreppet är och har länge varit ett centralt begrepp inom den svenska sakrätten. Begreppet är avgörande i många fall, men saknar trots detta en reell definition. Inom sakrätten är besittning ett viktigt rättsfaktum som både presumerar äganderätt och skänker förfogandelegitimation. Detta märks framförallt när det handlar om tre typiska sakrättsliga problemsituationer: tvesala, godtrosförvärv och borgenärsskydd. Begreppet kan delas in i en faktisk och en rättslig del. Den faktiska delen tar fasta på subjektets fysiska närhet till objektet och det maktförhållande denna närhet innebär. Den rättsliga delen handlar om de mer abstrakta och rättsliga relationerna, dels mellan subjektet och objektet, men även mellan olika subjekt. Besittningsbegreppet kan delas in i tre distinktionspar som på olika sätt beskriver hur subjekt kan besitta objekt. Allt detta diskuteras i doktrin och praxis och har så gjorts under en lång tid. Frågorna som ställs är huruvida en sakrättsligt enhetlig definition dels är önskvärd och, om den är det, hur en sådan definition skulle kunna se ut. Slutsatsen drogs att en allmängiltig definition eventuellt kunde leda till att begreppet tappade för mycket flexibilitet, men att försök att ytterligare definiera delar av begreppet kunde vara ändamålsenligt. Sist i uppsatsen finns författarens eget försök till att definiera det distinktionsparet han ansåg bäst återspeglade både den faktiska och den rättsliga delen av besittningsbegreppet, nämligen omedelbar – medelbar besittning.

1. Inledning

1.2 Bakgrund

Besittningsbegreppet är och har länge varit ett centralt begrepp inom många olika delar av den svenska rättsordningen. Som ett viktigt rättsfaktum i ett flertal juridiska situationer existerar besittningsbegreppet som en vattendelare när det gäller frågor om sakrätt, panträtt, obeståndsrätt och straffrätt, för att nämna några områden. Trots begreppets flitiga användning, både i praxis, doktrin och lagtext, har en reell definition aldrig uppnåtts. Besittning definieras aldrig i lagen, trots dess viktiga funktion. Det kan anses vara märkligt, ur rättssäkerhetssynpunkt, att ett så viktigt begrepp tillåts vara föremål för tolkning i sådan utsträckning.

I denna uppsats ämnar jag undersöka om det över huvud taget går att arbeta fram en sakrättsligt allmängiltig definition av besittningsbegreppet. Vi kommer nedan att se hur besittning ofta är starkt förknippat med en ägandepresumtion, eller åtminstone en förfogandelegitimation. Den som har en sak i sin besittning presumeras alltså dessutom ha rätt till att inte bara ha den i sin besittning utan även till att förfoga över den och äga den. I den bästa av världar (eller kanske den främsta av rättsordningar) skulle alla sakrättsliga problem vara ur världen endast tack vare detta stadgande. Om det hade varit så enkelt att besittning vore ett glasklart begrepp som på ett praktiskt sätt avgjorde vem som hade den totala rätten till en sak hade sakrätten närmast kunnat anses vara obsolet. Tyvärr är det självklart inte så enkelt.

Besittningsbegreppet är, som vi nedan kommer upptäcka, inte ett enkelt, rättframt eller lätthanterligt begrepp. Kanske är det så att ju viktigare ett juridiskt begrepp är, desto svårare är det att definiera. Frågan jag då ställer mig är huruvida besittningsbegreppet ens bör definieras. Finns det ett behov av en sakrättsligt allmängiltig definition, eller skulle försöket att tillspetsa begreppet i praktiken endast begränsa dess användningsområde?

1.2 Problemformulering

- Varför ska vi försöka definiera besittningsbegreppet?
- Hur ska man definiera besittningsbegreppet?

1.3 Syfte

Uppsatsens huvudsakliga syfte är att i första hand att överväga behovet av en sakrättsligt allmängiltig definition av besittningsbegreppet, och i andra hand att undersöka hur en sådan definition skulle kunna se ut.

1.4 Metod

För att få fram svar på mina frågeställningar kommer jag att använda mig av traditionell rättsdogmatisk metod. Jag kommer att deskriptivt beskriva besittningsbegreppets funktion inom sakrätten och även, framför allt gällande den praxis jag kommer använda, nyttja ett analyserande perspektiv. Det ligger i frågeställningens natur att lagtext inte kommer användas i särdeles hög grad, då det är just bristen på definition i lagtexten som är upprinnelsen till problemet jag ämnar lösa. Därmed kommer jag alltså i högre grad se till andra rättskällor.

1.5 Material

Jag har under arbetets gång läst doktrin skrivna av de flesta sakrättsliga giganterna, där jag, rent kronologiskt, startar med Eschelsson och landar i Millqvist, självklart inte utan att på vägen besöka Undén, Hessler, Håstad och Göranson. Jag har även tillåtit mig själv att undersöka en magisteruppsats skriven av David Rutegård vid Linköpings Universitet 2004. Rutegård är numera advokat vid Advokatfirman Carler KB i Stockholm. Jag har även läst Forsells utmärkta bok Tredjemanskyddets gränser.

Jag har även undersökt praxis, men har inte lyckats hitta särskilt många rättsfall där kärnfrågan berör besittningsbegreppet. Jag har egentligen bara lyckats hitta två rent sakrättsliga mål som rör sig inom det för uppsatsen intressanta området, nämligen NJA 2009 s 889 och NJA 2008 s 684. Det tredje målet jag berör är det djupdykande förskingringsmålet NJA 2011 s 524 där i huvudsak justitierådet Stefan Lindskog på ett föredömligt sätt dissekerar besittningsbegreppet inom straffrätten.

1.6 Forskningsläge

Besittningsläran är inte en lära särskilt betungad av forskning. Senast en bok kom ut som endast behandlade detta ämne var 1904 då Eschelsson gav ut sin avhandling. Däremot berörs begreppet allt som oftast när andra ämnen berörs, såsom traditionsprincipen, borgenärsskydd och, om man ska röra sig utanför det sakrättsliga området, förmögenhetsbrott. Senaste gången

begreppet utforskades i någon större skala var när Göranson 1985 gav ut sin avhandling om traditionsprincipen, där besittningsbegreppet avhandlades utförligt.

1.7 Disposition

I syfte att ge uppsatsen en bakgrund och en grund att bygga på kommer jag först och främst fastställa besittningsbegreppets sakrättsliga funktion. Jag har därefter valt att i ett eget avsnitt ge mig i kast med besittningsbegreppets två sidor, den faktiska och den rättsliga sidan. Därefter kommer jag redogöra för de besittningsdistinktioner som har kommit till uttryck i både praxis och doktrin, där Göranson har visat sig vara föredömligt flitig. Sedan kommer jag gå vidare till att redogöra för och analysera de ovan nämnda rättsfallen i ett försök att utröna huruvida det finns något av substans att hämta från praxis.

Uppsatsens avslutande del kommer bestå av en analytisk diskussion med mig själv där jag för det första kommer avgöra huruvida det, efter det framkomna, fortfarande är intressant att ge sig i kast med att hitta en sakrättsligt allmängiltig definition av besittningsbegreppet och för det andra, oavsett vad svaret på den första frågan blir, ämna försöka mig på att en gång för alla hitta en definition.

1.8 Avgränsningar

Jag har valt att avgränsa uppsatsen till att i huvudsak omfatta det sakrättsliga perspektivet gällande besittningsbegreppet. Det hade självklart varit intressant att försöka sig på att beskriva begreppet utifrån så många rättsliga områden som möjligt. Det är dock en uppgift vars magnitud snarare passar för en doktorsavhandling än en kandidatuppsats. Jag kommer dock i vissa valda delar inkräkta på straffrättens område, inte minst på grund av det ovan nämnda intressanta förskingringsmålet NJA 2011 s 524, i jakt på generella slutsatser och analogiska tillämpningar.

2. Besittningsbegreppets sakrättsliga funktion

2.1 Inledning

Att ställa frågan ”vad är besittningsbegreppets funktion inom sakrätten” är att ställa en av de mest fundamentala frågorna som finns, när det gäller det sakrättsliga området. Många

sakrättsliga frågor står och faller när det kommer till besittningen av en specifik sak, och att behärska begreppet är därmed att behärska sakrätten, eller åtminstone stora delar av den.

Begreppet har alltså stor betydelse inom många skilda sammanhang. Den som har viss egendom i sin besittning presumeras vara ägare till egendomen.¹ En förfogandelegitimation följer med besittningen, en legitimation som medför rättsverkningar rörande ett antal olika situationer.²

För det första spelar besittningen, och den tillhörande förfogandelegitimationen, roll när det kommer till frågor om tvesala och andra dubbeldispositioner. En tvesalasituation uppkommer när den rätte ägaren av en lös sak, B, först säljer rätten till egendomen till A och sedan dessutom till C. Självklart vill både A och C göra anspråk på egendomen, men det är naturligtvis inte möjligt. För att använda ett klassiskt exempelfall gällande tvesala, låt oss anta att B är i besittning av, och ägare till, en cykel. B säljer cykeln till A, dock utan att besittningsövergång sker, det vill säga A hämtar inte cykeln. B, som fortfarande har cykeln i sin besittning, säljer den sedan till C, som hämtar cykeln och därmed övertar besittningen. Om vi utgår från att C är i god tro vid överlåtelsen har hen större rätt till cykeln än A.³ B:s förfogandelegitimation innebär att C inte har någon anledning till att hysa misstankar angående cykelns rätta ägare och/eller B:s rätt att sälja cykeln. I och med besittningsövergången har det andra köpet legitimitet tack vare kravet på publicitet genom tradition. Detta är ett tydligt exempel på hur stor betydelse besittning har, både när det gäller B:s förfogandelegitimation och C:s sakrättsliga skydd gentemot A.⁴

För det andra är besittningens förfogandelegitimation central när det kommer till godtrosvärv. Godtrosvärv kan inträffa när en överlåtare antingen inte är ägare till saken hen överlåter eller inte är behörig att förfoga över den på sättet hen gjort.⁵ Låt mig även här använda ett klassiskt skolexempel för att belysa problematiken. B har i detta fall lånat en cykel av A. Medan B är i besittning av cykeln säljer hen den vidare till C, utan att A har gett sitt samtycke eller ens är medveten om B:s planer. Om C är i god tro och besittningsövergång har genomförts har hen gjort ett godtrosvärv och har bättre rätt till cykeln än dess ”riktige” ägare, A. Här ser man tydligt hur B:s förfogandelegitimation, härstammandes från det faktum att hen besitter cykeln, påverkar situationen rejält. Observera att problemet hade fått en annan

¹ Håstad, Torgny: *Sakrätt avseende lös egendom*, Stockholm 2000, s 51.

² NJA 2009 s. 889; Håstad a.a. s. 65.

³ Håstad a.a. s. 84.

⁴ Forsell, Hans: *Tredjemansskyddets gränser. En studie av principen ”köp bryter lega” och indelningen i sakrätter och obligatoriska rättigheter*, Lund 1976, s. 66f.

⁵ Håstad, a.a. s. 65.

lösning om B istället hade stulit cykeln från A, i och med lagändringen i lagen (1986:796) om godtrosvärv av lösöre 2003.

För det tredje har besittningen en fundamental roll att spela när det kommer till skydd mot överlåtarens och pantsättares borgenärer. Exemplet lyder att A förvärvat lös egendom av B, men B:s borgenär C gör anspråk på egendomen för att täcka en fordran. Det övergripande problemet här är att avgöra vem som har det starkaste sakrättsliga skyddet och den bästa rätten till egendomen i fråga, vem som åtnjuter den definitiva äganderätten. Trots att avtalet mellan A och B är bindande i sig, krävs ett sakrättsligt moment för att manifestera överlåtelsen. Det vanligaste momentet är tradition, eller besittningsövergång. Om A har tagit egendomen i sin besittning anses A ha förfogandelegitimation, tack vare den publicitet traditionen gett överlåtelsen. A anses då ha bättre rätt till egendomen än C.⁶ Om B åtagit sig att förvara egendomen för A:s räkning efter köpet har de de facto ingått ett avtal som kallas *constitutum possessorium*, en avtalsform som inte är likställd med ett sakrättsligt moment såsom tradition i svensk rätt.⁷ Observera att ingenting hindrar att A först tar egendomen i besittning, och därmed manifesterar avtalet, och sedan låter B förvara egendomen för sin (A:s) räkning. I och med den första traditionen (B till A) åtnjuter A fortfarande den definitiva äganderätten och därmed sakrättsligt skydd mot B:s borgenärer. Den andra traditionen (A till B) innebär att A fortfarande är i besittning av egendomen, om än medelbar (mer om detta nedan).⁸

2.2 Besittningsbegreppets två sidor

Göranson talar om besittningsbegreppet som tudelat i stort. Enligt honom har begreppet en faktisk och en rättslig sida. Den faktiska sidan handlar om att de sakrättsliga momenten, såsom tradition och denuntiation, bör betraktas som faktiska och objektivt synbara omständigheter. Att endast se på besittning på detta sätt anser Göranson vara att göra det för lätt för dig, då man endast fokuserar på det enbart fysiska innehavet av en sak.⁹ Han menar att man även måste uppmärksamma att besittningsbegreppet har en rättslig sida som innefattar fler förhållanden än blott de faktiska och objektivt synbara.¹⁰ Millqvist utvecklar synsättet och påpekar att den rättsliga sidan av besittningen, även den, har två delar. Den första,

⁶ Millqvist, Göran: *Sakrättens grunder*, Stockholm 2011, s. 118f; Håstad, a.a. s. 207; Hessler, Henrik: *Allmän sakrätt*, Stockholm 1973, s. 239f.

⁷ Hessler, a.a. s. 99f.

⁸ Hessler, a.a. s. 240.

⁹ Göranson, Ulf: *Traditionsprincipen*, Uppsala 1985, s. 460.

¹⁰ Göranson, a.a. s. 462.

övergripande delen behandlar vilken betydelse besittningsförhållandena har för den rättsliga prövning som ska göras och den andra delen utgörs av en mer detaljerad bedömning av huruvida de faktiska, påvisade förhållanden som föreligger ska accepteras som besittning i rättslig mening i det aktuella fallet.¹¹ Millqvist hänvisar här till ett fall som behandlas nedan, NJA 2009 s 889, där 2 § 1 st i lagen (1986:796) om godtrosvärv av lösöre tas upp. Denna paragraf är ett utmärkt exempel när man vill belysa besittningsbegreppets två sidor. Den anger besittning som rekvisit i två led. Dels ska den som förfogar egendomen ha den i sin besittning, dels ska förvärvaren ha fått egendomen i sin besittning.

Det första rekvisitet, att den som förfogar över egendomen ska ha den i sin besittning, hänvisar först och främst till den förfogandelegitimation som beskrevs ovan. De yttre omständigheterna ska vara så, att det rent objektivt ser ut som om den som förfogar över egendomen (B, i typfallen) har rätt att förfoga över egendomen. Detta återspeglar den faktiska delen av besittningsbegreppet. B har, som vi ska se nedan, omedelbar besittning över egendomen. Problemet i det ovan nämnda fallet var att personen som förfogade över egendomen (en motorcykel) inte ansågs vara överlåtaren. Överlåtaren, säljaren, hade aldrig ens kontakt med egendomen. Ett godtrosvärv ansågs likväl ha genomförts, då personen som förfogade över egendomen uppträdde för säljarens räkning. Han var därmed i medelbar besittning av egendomen.¹²

Detta fall visar tydligt hur besittningen påverkas av rättsliga förhållanden och inte bara faktiska. Om man i ovan nämnda fall hade strängt följt endast den faktiska delen av begreppet hade ju besittningsrekvisitet inte uppfyllts. Säljaren hade ju aldrig motorcykeln i sin omedelbara (fysiska, faktiska) besittning.

2.3 Besittningsdistinktioner

Att besittning är ett komplicerat begrepp är uppenbart. Besittning är inte bara besittning, det finns många olika uppfattningar om skilda delar av begreppet, olika sätt en person kan besitta en lös sak. Dessa distinktioner är inte absoluta; olika författare har olika sätt att dela upp begreppet. Den som går längst i sina försök att dela upp begreppet är, mig veterligen, Ulf Göranson.¹³ Han väljer att dela in besittning i inte mindre än sex distinktioner, kategoriserade i tre motsatspar: Självständig – osjälvständig besittning, omedelbar – medelbar besittning samt, slutligen, ensambesittning – sambesittning. Här går han betydligt längre än många av

¹¹ Millqvist, a.a. s. 41.

¹² Millqvist, a.a. s. 60f.

¹³ Göranson, a.a. s. 463ff.

sina kollegor. Eschelsson försöker exempelvis sig inte på distinktioner över huvud taget, utan ägnar sig till stor del mer åt abstrakt teori, även om hon påpekar att själva kärnan i besittningsläran handlar om maktrelationen mellan subjektet och objektet.¹⁴ Varken Undén eller Hessler verkar särskilt intresserade ens av att erkänna behovet av distinktionen omedelbar – medelbar besittning¹⁵ även om de båda talar om distinktionen ensambesittning – sambesittning, samt även påpekar att det finns skillnader mellan sambesittning och gemensam besittning.¹⁶ Göranson, som rent kronologiskt kommer efter de nu nämnda författarna, försöker sig därmed på att uppdatera synen på besittningsbegreppet. Håstad, vars opus är något yngre än Göransons, ansluter sig till tron på omedelbar – medelbar besittning, men lämnar självständig – osjälvständig besittning okommenterat. Han påpekar dessutom att distinktionen ensambesittning – sambesittning visserligen existerar, men att förhållandet mellan sambesittning och gemensam besittning numer inte kan anses användas utan att tydligt beskriva den specifika situationen, då 4 kap 19 § Utsökningsbalken (1981:774) använder uttrycket gemensam besittning i ett sammanhang som även innefattar sambesittning.¹⁷ Millqvist, som närmast kan anses vara den färskaste författaren på det sakrättsliga området, nämner alla Göransons distinktionspar och tillskriver alla tidigare nämnda begrepp legitimitet. Dock väljer han att klumpa ihop begreppen sambesittning, gemensam besittning och besittningsbiträde, då han påpekar att alla dessa tre begrepp syftar till att flera personer kan vara i besittning av samma lösa sak, men med olika förutsättningar.¹⁸

Som vi ser av det ovan anförda har besittningsbegreppet varit föremål för en pågående utveckling som, i takt med att åren går, mer och mer utkristalliserar sig mot vad som skulle kunna bli något som åtminstone liknar en definition. Även om Göransons distinktioner är ifrågasatta, anser jag dem vara värda att omnämna och förklara.

2.3.1 Omedelbar – medelbar besittning

Distinktionen mellan omedelbar och medelbar besittning är förhållandevis rättfram och enkel att förklara, åtminstone om man eftersträvar en nötskalsdefinition. Håstad beskriver distinktionen på ett kärnfullt sätt (vilket kan tyckas vara något okaraktäristiskt). Omedelbar

¹⁴ Eschelsson, Elsa: *Bidrag till läran om besittning enligt svensk rätt – Besittningsbegreppet*, Uppsala 1904, s. 62.

¹⁵ Undén, Östen: *Svensk sakrätt I. Lös egendom*, Stockholm 1995, s. 50; Hessler, a.a. s. 100.

¹⁶ Undén, a.a. s. 38f; Hessler, a.a. s. 100.

¹⁷ Håstad, a.a. s. 50; Göranson har ett förslag på en lösning gällande denna situation. Denna kommer att redogöras för nedan.

¹⁸ Millqvist, a.a. s. 42.

besittning anses föreligga när en person har en sak under sin omedelbara kontroll,¹⁹ exempelvis kläderna jag har på kroppen eller väskan jag har i handen. Jag anses också omedelbart besitta min bil om jag har nycklarna till den i min ficka eller i min bostad. Den medelbara besittningen kommer i fråga när den omedelbara besittningen utövas av tredje man och denne tredje man erkänner att detta sker för den medelbare besittarens räkning. Håstad hänvisar här, som ett exempel, till NJA 1984 s 132.²⁰ Enligt Göranson utgörs den stora skiljelinjen mellan omedelbar och medelbar besittning av den fria och obehindrade tillgången till egendomen, samt innehavarens förmåga att utestänga andra från tillträde.²¹ Detta gäller, enligt Göranson, även i de fall innehavaren har saken på annans mark eller i annans lokal. En sammanfattning av Göransons syn på omedelbar besittning kan lyda som så: så länge innehavaren av saken har fri tillgång till saken och inte är förhindrad denna tillgång i större utsträckning än vad som kan anses vara normalt för den specifika situationen är omedelbar besittning för handen.²²

Ett sätt att beskriva den omedelbara besittningen är att förklara när omedelbar besittning *inte* är för handen, det vill säga när det istället är fråga om medelbar besittning. Ovan nämnda av Håstad myntade definition, med hänvisning till NJA 1984 s 132, fångar mer eller mindre kärnfrågan gällande uttrycket. För att utveckla kan man säga så att medelbar besittning föreligger om ägaren till saken som för tillfället finns i tredje mans omedelbara besittning *inte* har fri tillgång till saken på det sätt som krävs när man talar om omedelbar besittning. Det krävs alltså en åtgärd från tredje man (vårdhavaren) för att ägaren ska kunna komma åt saken. Exempelvis kanske en dörr måste låsas upp, en grind måste öppnas. Typiskt sett föreligger vid medelbar besittning ett bindande kontraktsförhållande som stadgar de båda parternas respektive rätt till egendomen. Typfallet här är exempelvis uthyrning av en bil eller en fastighet. Ett viktigt rekvisit är hursomhelst att ägaren ska ha en rätt att någon gång i framtiden kunna få tillbaka den omedelbara besittningen av egendomen.²³

Medelbar besittning är inte ett påhitt av Göranson. Undén beskrev, som nämnts ovan, denna distinktion, även om han ställde sig kritisk till behovet av ett sådant uttryck.²⁴ Han hämtar en definition av begreppet från Bürgerliches Gesetzbuch, och citerar därifrån som följer:

¹⁹ Håstad, a.a. s. 50.

²⁰ Målet behandlar hur B förvarade sin häst hos en travtränare som ansåg sig besitta hästen för B:s räkning. Hästen ansågs därmed vara i B:s medelbara besittning.

²¹ Göranson, a.a. s. 471.

²² Rutegård, David: *En sakrättslig och straffrättslig inventering av besittningsbegreppet – särskilt om besittningsbegreppets innebörd då besittaren är en juridisk person*, <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:19819/FULLTEXT01.pdf>, s 25.

²³ Göranson, a.a. s. 472f.

²⁴ Undén, a.a. s. 50.

”Besitter någon – heter det i BGB § 868 – en sak såsom nyttjanderätts-havare, panthavare, arrendator, hyresgäst, försvarare eller i ett annat liknande förhållande, i kraft varav han är gentemot annan person för viss tid berättigad eller förpliktad till besittning, så är också denne andre besittare (medelbar besittning).”²⁵

Undén påpekar vidare att den medelbare besittaren (inom tysk rätt, bör observeras) alltså inte innehar saken. Han lyfter också det faktum att medelbar besittning ibland har omnämnts som juridisk besittning (*possessio civilis*), som motvikt till naturlig besittning (*possessio naturalis*). Detta är måttligt relevant, men likväl trevlig kuriosas.

Även Hessler ställer sig, som tidigare nämnts, tveksam till, vad han kallar, ”onödig laborering” med medelbar besittning.²⁶ Båda författarna tar upp begreppet i samband med traditionskravet, vilket är naturligt. De förordar att en sak som befinner sig i tredje mans besittning för en ägares räkning mycket väl kan anses vara överlåten till en köpare bara genom att traderas från tredje mannen till köparen. De finner ingen anledning att blanda in begrepp som medelbar besittning.

Det bör påpekas att medelbar besittning, enligt Göranson, inte nödvändigtvis behöver grunda sig i en kontraktsrättslig situation. Medelbar besittning kan ju också uppstå till följd av offentlighetsrättsliga ingripanden mot den tidigare omedelbare besittaren, såsom utmätning, beslag och kvarstad.²⁷ Göranson gör även läsaren uppmärksam på att det krävs mer än bara ett beslut om exempelvis beslag för att medelbar besittning ska vara för handen. Beslutet måste också manifesteras i fysiska åtgärder, annars har ju den omedelbara besittningen inte rubbats.

Slutligen kan man ta upp olovliga besittningsrubbningar. Om en omedelbar besittare får sin besittningsrätt olovligen kränkt (exempelvis genom stöld) bör åtminstone medelbar besittning kvarstå för den kränkte, då han har rätt att få tillbaka saken i sin vård.²⁸

2.3.2 Självständig – osjälvständig besittning

Medan distinktionen omedelbar – medelbar besittning tar sikte på den fysiska relationen mellan personer och egendom/saker, tar distinktionen självständig – osjälvständig besittning sikte på den rättsliga relationen mellan desamma.²⁹ Göranson ger som exempel hur en arbetstagare eller ett ombud kan anses vara osjälvständig besittare i förhållande till sin

²⁵ Undén, a.a. s. 49.

²⁶ Hessler, a.a. s. 100.

²⁷ Göranson s. 473.

²⁸ Göranson, a.a. s. 473f.

²⁹ Millqvist, a.a. s. 42.

arbetsgivare respektive huvudman. Den osjälvständige besittaren, som exempelvis använder sin arbetsgivares verktyg på jobbet, är skyldig att följa anvisningarna som getts honom. Hen kan därmed inte själv bestämma eller förfoga över egendomen och är därmed i osjälvständig besittning av densamma.³⁰ Osjälvständig besittning innebär alltså att besittaren i fråga visserligen har besittningsskydd mot utomstående, men att hen inte äger rätten att disponera egendomen som vore hen i självständig besittning. En osjälvständig besittare kan även kallas besittningsbiträde, men Göranson har valt termen ”osjälvständig” för att markera utövarens beroendeställning till den självständige besittaren.³¹

En självständig eller osjälvständig besittare kan även vara både medelbar eller omedelbar besittare. Ta biblioteksbesökaren som ett utmärkt exempel. När besökaren i fråga sitter på biblioteket och läser en bok är hen i osjälvständig besittning av boken. Om besökaren lånar hem boken till sin kammare är hen fortsatt osjälvständig besittare, men även, naturligtvis, omedelbar besittare. Biblioteket är självständig medelbar besittare, tack vare sin rätt till att få tillbaka boken vid ett senare tillfälle.³²

Göranson går ytterligare något längre i sin beskrivning av när osjälvständig besittning kan anses vara för handen, när han tar upp fall som inte innebär någon som helst rättslig bindning mellan den självständige och osjälvständige besittaren. Man kan här ta exempel såsom personen som, i rollen som middagsgäst, anses vara osjälvständig besittare till värdens bestick och porslin, eller parkbesökaren som sitter på en kommunalt ägd parkbänk.³³

2.3.3 Ensambesittning – sambesittning

Den sista distinktionen som Göranson nämner är ensambesittning – sambesittning. Den övergripande situationen här är, som distinktionens namn skvallrar om, att två eller flera personer har samma egendom i sin besittning. Som nämnts ovan har doktrinen tidigare talat om ytterligare ett begrepp: gemensam besittning. Men eftersom termen i 4:19 UB används för att beskriva en situation som både innefattar sambesittning och gemensam besittning väljer istället Göranson termerna enkel eller kvalificerad sambesittning.³⁴

Det grundläggande rekvisitet för att enkel sambesittning ska vara för handen är att möjligheten att få tillgång till saken ska vara likartad för alla de inblandade parterna. Med detta menas att en medelbar och en omedelbar besittare inte kan vara sambesittare. Samtliga

³⁰ Göranson, a.a. s. 463f.

³¹ Göranson, a.a. s. 468.

³² Rutegård, a.a. s. 22.

³³ Göranson, a.a. s. 467.

³⁴ Göranson, a.a. s. 493; Håstad, a.a. s. 50.

besittare måste antingen vara medelbara *eller* omedelbara besittare för att sambesittning ska föreligga.³⁵ Att två personer har omedelbar besittning till samma sak innebär dock inte att sambesittning automatiskt är för handen. Göranson tar här upp silomålet, NJA 1956 s 485, som ett klagörande exempel. Här var både en pantsättare och en panthavare omedelbar besittare till panten, men tillträdet till den var olika på så sätt att pantsättaren endast kunde komma åt panten (som var säd i en silo) genom luckor i toppen på silon, medan panthavaren hade tillgång till luckorna i botten. Denna skillnad vad gäller tillgången till panten uteslöt därmed sambesittning.

Det ligger i distinktionens natur att den, i vissa fall, är i ständig förändring. Ett fall som på ett önskvärt sätt belyser detta är NJA 1984 s 456, där en ägare till en häst förvarade den i annan persons stall. Förvararen av hästen, tillika ägaren av stallet, kan här anses vara omedelbar besittare av hästen, medan hästens ägare är i medelbar besittning, i enlighet med vad som framförts i avsnittet ovan angående omedelbar – medelbar besittning. Och i enlighet med vad som anförts bara några rader ovan kan ägaren och förvararen inte anses vara i sambesittning av hästen; en av dem är omedelbar besittare, den andre är medelbar. Men när ägaren besöker hästen, kanske för att ta en ridtur, blir hen istället i omedelbar besittning, precis som förvararen. Därmed är de båda sambesittare.³⁶

Kvalificerad sambesittning föreligger när alla sambesittande parter måste medverka för att någon av dem ska få tillgång till saken i fråga. Ett standardexempel för dessa fall är dubbla lås.³⁷

2.4 Besittningsbegreppet i praxis

Eftersom besittningsbegreppet inte definieras i lagtexten är det upp till de övriga rättskällorna att ge sig i kast med det problemet. I många rättsfall nämns besittningsbegreppet, dock oftast i samband med andra frågor såsom reflektioner över rådighetsavskärande eller traditionsprincipen i stort. Jag har lyckats gräva fram tre rättsfall som i högre grad än många andra tagit upp besittningsbegreppet och gjort försök att dissekera det. I detta avsnitt av uppsatsen kommer jag att redogöra för målen och vad HD kommit fram till gällande begreppet.

³⁵ Göranson, a.a. s. 492.

³⁶ Göranson, Ulf: SvJT 1985:8, s. 542; Rutegård, a.a. s. 27f.

³⁷ Göranson, *Traditionsprincipen*, s. 493.

2.4.1 NJA 2008 s 684

Detta mål avsåg ett leasingavtal mellan Havmannen AS (Havmannen) och Elcon Finans AS (Elcon). Elcon hade förvärvat en packlinje för räkor från Sannäs räkor AB (Sannäs). Denna packlinje skulle sedan leaseas ut till Sannäs helägda dotterbolag Havmannen. Strax efter att packlinjen levererats från Sannäs till Havmannen påträffades ett fel i varan. Det uppmärksammades dessutom att Havmannens maskinhall inte var anpassad för en sådan maskin. För att åtgärda detta togs beslutet att packlinjen skulle returneras till Sannäs för att under fyra månader repareras på plats, samtidigt som Havmannen förberedde sin maskinhall för den nya maskinen. För att packlinjen skulle kunna repareras skulle den även till viss del tas in i Sannäs produktion.

Elcon accepterade detta med förbehåll att tullmyndigheterna skulle underrättas om den temporära förflyttningen, samt att packlinjen skulle vara försäkrad under de fyra månaderna. När maskinen hade flyttats tillbaka till Sannäs och monterats upp på plats försattes Sannäs, på egen begäran, i konkurs. Frågan blev härav huruvida Elcon kunde anses ha sakrättsligt skydd till packlinjen gentemot Sannäs borgenärer, trots att den fanns i Sannäs besittning.

HD slog fast att sakrättsligt skydd var för handen. Eftersom Havmannen endast var i besittning av packlinjen för Elcons räkning spelade det ingen roll att packlinjen hade överlåtits direkt från säljaren till leasetagaren. Sannäs rådighet ansågs vara avskuren.

Besittningsbegreppet i detta fall är intressant att undersöka. Låt oss använda Göransons besittningsdistinktioner för att försöka definiera hur packlinjen har besittits av målets olika parter.

Packlinjen ägdes först av Sannäs och förvarades i deras lokaler. Sannäs var alltså självständig omedelbar besittare av egendomen. När Sannäs sedan sålde packlinjen till Elcon gick äganderätten över till Elcon. Men i enlighet med traditionsprincipen krävs en besittningsövergång för att köpet ska manifesteras. Enligt Millqvist krävs dock först och främst att den sålda egendomen ska komma ur säljarens besittning, att säljarens rådighet ska anses vara avskuren.³⁸ I och med att packlinjen levererades till Havmannen ansågs rådigheten vara avskuren, inte minst för att Havmannen var i besittning för Elcons räkning. Här blir situationen intressant. Elcon blev nu ägare till packlinjen och därmed i medelbar besittning av den. Havmannen leaseade packlinjen och blev i omedelbar besittning av den. Leaseingsituationen innebar att Havmannen var i beroendeställning till Elcon, på samma sätt som den ovan nämnda biblioteksboklåntagaren var i beroendeställning till biblioteket. Elcon kunde alltså anses vara självständig medelbar besittare till packlinjen, medan Havmannen

³⁸ Millqvist, a.a. s. 126.

kunde anses vara osjälvständig omedelbar besittare till den. När sedan packlinjen återbördades till Sannäs övertog dem den besittning Havmannen tidigare innehade, tack vare Elcons rätt att få tillbaka packlinjen senare.

Sammanfattningsvis kan man här se hur viktig även den rättsliga sidan av besittningsbegreppet är. Även om fallet i allmänhet mest används för att diskutera rådighet och när den är avskuren är det även belysande ur ett besittningsbegreppsligt perspektiv.

2.4.2 NJA 2009 s 889

Detta mål handlar om innebörden av kravet på överlåtarens besittning vid godtrosförvärv av lösöre. Målet kan sammanfattas som följande:

A ville köpa en motorcykel av en specifik modell. Företaget B, som tidigare hade haft affärer med A (de hade närmare bestämt sålt A:s bil) visste att företaget C hade en sådan motorcykel till salu. När A hade vägarna förbi företaget C:s lokaler hämtade han ut motorcykeln i fråga av D, en representant för företaget C. D påstod att hans sambo hade köpt motorcykeln men sedan ångrat sig. I verkligheten hade D bara plockat ut motorcykeln utan företaget C:s vetskap eller tillåtelse. Företaget B skulle betala D:s sambo för motorcykeln och sedan få betalt av A. Företaget C var för övrigt företaget E:s dotterbolag.

Detta handlar om godtrosförvärv innan lagändringen i lagen (1986:796) om godtrosförvärv av lösöre 2003. Enligt lagens dåvarande lydelse gällde att den som förvärvat lösöre genom överlåtelse från någon annan som hade egendomen i sin besittning men varken var ägare till den eller behörig att förfoga över den på det sätt som skett, får äganderätt till egendomen, om han fått den i sin besittning och var i god tro. HD påpekade här att besittningsbegreppet dyker upp som rekvisit i två led: dels ska den som förfogar över saken ha den i sin besittning, dels ska förvärvaren få saken i sin besittning. Vad gäller förvärvarens besittningskrav finns inte särskilt mycket att orda om; tradition ska ha skett, förvärvaren ska ha fått saken/egendomen i sin besittning.

Domstolen lade istället mer krut på överlåtarens besittningskrav. Som nämnts ovan under rubriken Besittningsbegreppets två sidor blir det för den här uppsatsen intressant att se till domstolens avgörande gällande vem A egentligen hade förvärvat motorcykeln av. HD avgjorde att företaget B först förvärvat motorcykeln från D:s sambo, varpå A förvärvade den från företaget B. Detta i sin tur komplicerar besittningsfrågan, då D vid tidpunkten för överlämnandet av motorcykeln till A handlade på uppdrag av företaget B, som ju tidigare hade förvärvat motorcykeln. Här kan man anses att företaget B var i medelbar besittning

medan D var i omedelbar besittning för företaget B:s räkning. Att den omedelbare besittaren i detta fall var i ond tro spelar ingen roll, då han var uppdragstagare till överlåtaren.

2.4.3 NJA 2011 s 524

Detta är ett straffrättsligt mål som berör, i huvudsak, brottet förskingring enligt 10 kap 1§ och 4§ Brottsbalken (1962:700). Jag har i denna uppsats avgränsat mig från straffrätt, men då detta mål avhandlar besittningsbegreppet väldigt utförligt har jag likväl valt att undersöka det.

Målet handlar om P.A., en ekonomichef på företaget Jaybis Konsult AB. För att finansiera sitt spelmissbruk förde hon från sin arbetsgivares bankkonto via Internet med hjälp av en bankdosa över sammanlagt ca 15,5 miljoner kronor till sina egna bankkonton. Hon hade behörighet att göra uttag från sin arbetsgivares konto.

Målet är intressant att ta upp i denna uppsats då P.A. anklagades för förskingring, ett brott som kräver att förövaren har fått egendom i besittning för annan. Frågan här blev huruvida det ens är möjligt att vara i besittning av ett banktillgodohavande, det vill säga icke-fysisk egendom. HD fastslog, med två skiljaktiga justitieråd, att P.A. kunde dömas till förskingring, då:

”P.A:s möjlighet att disponera de medel som vid varje given tidpunkt fanns på arbetsgivares bankkonto ska ses som att hon hade medlen i sin besittning. Kontomedlen tillhörde inte henne personligen innebärande att besittningen skedde för annan.”

Justitierådet Stefan Lindskog skrev ett utförligt tillägg till domen där han utvecklade sin talan. Han påpekade att det inom civilrätten inte finns någon enhetlig definition av besittningsbegreppet, men att den fundamentala kärnan sedan länge ansetts bestå i att det finns en maktrelation mellan ett subjekt och ett objekt, åtminstone när det handlar om ett fysiskt objekt. När det handlar om icke-fysiska tillgångar, som i detta fall, kan man inte tala om ett sådant faktiskt förhållande som vanligtvis kännetecknar en besittningssituation. Som Millqvist också påpekar³⁹ har ju besittningen både en faktiskt och en rättslig sida. Den faktiska sidan av besittningsbegreppet var alltså inte tillämpligt i detta fall, så man fick vända sig till den rättsliga sidan istället. Lindskog tolkade denna rättsliga sida av besittningsbegreppet på så sätt att besittningsrekvisitet har en syftesstyrd funktion, åtminstone när det gäller förskingring. Han sammanfattade det som så att om en rättsregel låter en faktisk närhet till en fysisk tillgång (besittning) leda till en rättsföljd så borde rimligtvis samma rättsföljd uppnås när det gäller en icke-fysisk tillgång.

³⁹ Millqvist, a.a. s. 40f.

Lindskog hävdade att likställandet mellan fysiska och icke-fysiska tillgångar vad gäller förskingringsansvar även harmoniserar väl med det sakrättsliga perspektivet på besittning. Han tog som exempel att om en uppdragstagare sätter in emottagna fysiska pengar på ett tomt bankkonto i eget namn tillkommer bankfordringen uppdragsgivaren. Uppdragsgivaren fortsätter att äga pengarna och borde då även anses fortfarande besitta pengarna.

HD:s och framför allt Lindskogs tankar angående besittningsbegreppet är väldigt intressanta och vittnar om att det finns anledning att fortsätta diskutera begreppet. Jag ställer mig frågan om diskussionerna i detta mål analogt kan tillämpas på det sakrättsliga området. I en tid då elektroniska pengar blir vanligare i allt högre grad är det ständigt aktuellt att uppdatera vår syn på hur man kan besitta saker och vad som ens ska räknas som lösa saker i den besittningsbegreppsliga bemärkelsen. Det är dock svårt att tänka sig särskilt många sakrättsliga situationer som berör icke-fysisk egendom, utom när det gäller just elektroniska pengar. Att ta slutsatserna från detta fall och applicera dem på de ovan nämnda sakrättsliga situationerna tvesala, godtrosförvärv och borgenärsskydd är vanskligt. Man skulle eventuellt kunna ta aktier som ett möjligt exempel, men utan större insikt i aktiehandelns finstilta regler vågar jag mig inte på några vidare utsvävningar.

Mjukvara är ett fenomen som skulle kunna diskuteras. Säg att B driver en server som saluför ett mjukvaruprogram som kräver ständig uppkoppling till servern för att nyttjas. B säljer en användarlicens till A som laddar ner klienten till sin egen dator och kopplar upp sig till B:s server. Kan vi hänföra detta förhållande till det tidigare nämnda exempel om biblioteksbesökaren som lånar en bok av biblioteket? Skulle B i så fall anses vara omedelbar besittare av mjukvaran, medan A skulle vara medelbar? Och om B skulle försättas i konkurs och borgenärerna C skulle vilja utmäta servern, skulle A:s besittning då vara kränkt? A har ju betalat, dels för den nedladdade klienten, men också för rätten att vara uppkopplad till servern för att kunna nyttja mjukvaran.

Vad skulle hända om B sålde samma användarlicens först till A och sedan, innan A hunnit ladda ner klienten och börjat nyttja programmet, till C? Kan nedladdandet av klienten anses vara en besittningsövergång? Är det inloggandet och aktiverandet av användarlicensen som manifesterar köpet?

Om B i själva verket bara lånade en användarlicens av A och sålde vidare den till C, skulle C kunna göra ett godtrosförvärv? För att bedöma huruvida ett godtrosförvärv har begåtts eller inte måste man först avgöra huruvida överlåtaren hade egendomen i sin besittning. Besittningen är ju en förutsättning för den förfogandelegitimation som gör att C över huvud taget ska kunna anses vara i god tro.

När är man i besittning av någonting man inte kan ta på? Kan man, i sakrättslig mening, anses vara i besittning av någonting som egentligen bara är information? Här är det lätt att avfärda problemet genom att hänvisa till att det handlar om nyttjanderätt istället för äganderätt. En relativt vanlig tankekullerbytta är att alltför tätt sammanfläta äganderätt med besittning, som om de vore synonymmer. Men som vi har sett här ovan innebär besittning endast en ägandepresumtion. Besittning förutsätter inte äganderätt och äganderätt förutsätter inte besittning. Därmed är det inte sagt att man inte kan vara i besittning av något man endast har nyttjanderätt till. Biblioteksbesökaren har ju endast nyttjanderätt till biblioteksboken han lånat, men är likväl i omedelbar besittning av den, om än osjälvständig.

Jag kan inte påstå att jag har ett tydligt svar på hur långt man kan dra besittningsbegreppet när det kommer till icke-fysisk egendom. Men frågan är intressant och jag misstänker att den kommer bli alltmer aktuell i framtiden.

3. Analys, diskussion och slutsatser

Den första frågan jag ställde handlade om huruvida det finns ett behov av en sakrättsligt allmängiltig definition av besittningsbegreppet. Under arbetets gång har min uppfattning växlat. Begreppet är vidsträckt och komplicerat, just eftersom det är så centralt. Jag kan se hur en slutgiltig definition eventuellt skulle kunna låsa utvecklingen av rätten, inte minst som uppfattningen om vad som ska anses vara en lös sak inte är helt glasklar. Kanske är det därmed bättre att låta begreppet ha en friare form, öppen för tolkningar av domstolarna. Därmed är det inte sagt att Göransons försök att tydligare beskriva begreppet är att vara fel ute. De tre distinktionsparen som i denna uppsats har beskrivits har, åtminstone för mig, underlättat förståelsen för begreppet och samtidigt belyst de eventuella problemsituationer som kan uppstå när besittningssituationen inte är helt klar. Genom dessa distinktioner ges domstolarna, och i förlängningen allmänheten, möjligheten att på ett överskådligare sätt förutse de olika sakrättsliga situationer som kan inträffa beroende på hur man besitter egendom. Frågan är väl snarare om det räcker med dessa distinktioner, eller om man ska ta ytterligare steg för att göra begreppet än tydligare.

Om man nu skulle vilja göra begreppet än tydligare, och låt oss för diskussionens skull säga att man vill det, hur skulle man då gå till väga? Är en enda definition att eftersträva eller ska vi ta plocka upp Göransons mantel och stycka upp begreppet i mindre, mer lätthanterliga bitar? Under arbetets gång har jag flera gånger stött på något som liknar en definition. Den tas första gången upp av Eschelsson och plockas upp av Lindskog i NJA 2011 s 524. Lindskog

sammanfattar den fundamentala kärnan som att det anses finnas en maktrelation mellan subjektet och objektet, en maktrelation som grundar sig i den fysiska närheten mellan de två.⁴⁰ Den uppmärksamme läsaren märker snabbt att denna definition endast berör den faktiska delen av besittningsbegreppet. En definition för samtiden, och framtiden, kräver inkludering av även den rättsliga delen.

Och det är här problemet ställs på sin spets. Antalet sätt egendom kan besittas är väldigt många, kanske för många för att sammanfattas i en definition. Ett alternativ är att i lagtext definiera endast skillnaden mellan omedelbar och medelbar besittning, där den omedelbara tillåts representera den faktiska besittningen och den medelbara får representera den rättsliga. De rättsfall jag ovan har hänvisat till har redan klargjort rättsläget någorlunda för hur dessa besittningsdistinktioner kan se ut i praktiken. Om man tar fasta på dessa fall och låter dem agera ledstjärnor tillsammans med äldre rättsfall och de nya som otvivelaktigen kommer att dyka upp, kanske åtminstone dessa distinktioner kan definieras. Och kanske räcker det där. Att i lag avgöra huruvida ensambesittning eller sambesittning föreligger kanske inte är så viktigt. Och även om det hade varit intressant, kanske rentav nyttigt, att få en klarare bild av distinktionen självständig – osjälvständig besittning kan jag inte se ett direkt skriande behov av ny lagtext.

Alltså, om jag ska dra några slutsatser av detta arbete så vill jag påstå att det finns ett behov av ytterligare forskning på besittningsområdet, men kanske inte ett behov av en allmängiltig, enhetlig definition. Åtminstone inte av hela begreppet.

Nej, om någon del av besittningsbegreppet bör definieras så torde det vara den omedelbara och den medelbara besittningen. Och eftersom den omedelbara besittningen i princip definierades redan av Eschelsson, och utvecklades av Göranson, är det snarare så att endast den medelbara behöver utsättas för någon större undersökning.

Som avslutning skulle jag därför vilja ge mig på ett ödmjukt försök att definiera först omedelbar och sedan medelbar besittning. Definitionerna är framarbetade med hjälp av den i uppsatsen tillämpade doktrinen, samt kryddade med praxis. Jag ber läsaren att erinra det faktum att detta är mitt första försök till att lagstifta. Men övning ger ju, som bekant, färdighet.

Omedelbar besittning av lös sak ska anses föreligga när en sådan relation mellan besittaren och saken föreligger, att besittaren genom den fysiska närheten till saken, objektivt sett, har

⁴⁰ NJA 2011 s 524

faktisk makt över saken, fri tillgång till den och inte är förhindrad denna tillgång i större utsträckning än vad som kan anses normalt för den specifika situationen.

Medelbar besittning av lös sak ska anses föreligga när saken i fråga befinner sig i tredje mans omedelbara besittning och det är utåt sett uppenbart att detta sker för den medelbare besittarens räkning.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Rättsfall

NJA 1984 s 132

NJA 2008 s 684

NJA 2009 s 889

NJA 2011 s 524

Litteratur

Eschelsson, Elsa: *Bidrag till läran om besittning enligt svensk rätt – Besittningsbegreppet*, Uppsala 1904

Forsell, Hans: *Tredjemansskyddets gränser – En studie av principen ”köp bryter lega” och indelningen i sakrätter och obligatoriska rättigheter*, Lund 1976

Göranson, Ulf: *Traditionsprincipen – De svenska reglerna om köparens skydd mot säljarens borgenärer i komparativ och historisk belysning*, Uppsala 1985

Göranson, Ulf: ”Utmätning av annans häst”. *Gemensam besittning enligt 4:19 st. 2 utsökningbalken*, Svensk juristtidning 1985:8 s. 538-560

Hessler, Henrik: *Allmän sakrätt – Om det förmögenhetsrättsliga tredjemansskyddets principer*, Stockholm 1973

Håstad, Torgny: *Sakrätt avseende lös egendom*, 6:e upplagan, Uppsala 2000

Millqvist, Göran: *Sakrättens grunder – En lärobok i sakrättens grundläggande frågeställningar avseende lös egendom*, 6:e upplagan, Stockholm 2011

Undén, Östen: *Svensk sakrätt I. Lös egendom*, 10:e upplagan, faksimilupplaga, Stockholm 1995

Elektroniska källor

Rutegård, David: *En sakrättslig och straffrättslig inventering av besittningsbegreppet – särskilt om besittningsbegreppets innebörd då besittaren är en juridisk person*, publicerad den 23 januari 2004, hämtad den 19 augusti 2014 från: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:19819/FULLTEXT01.pdf>